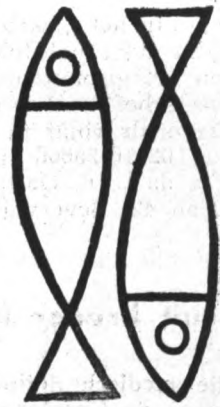

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Redactie-sekretariaat: Postbus 7176 te Amsterdam.

Administratie: Pasteursingel 29b, Rotterdam-7

H. DE JONG — AMSTERDAM

Gestalten uit de boeken Samuël

Joab

„Wat heb ik met u te doen, gij zonen van Zeruja!” Deze geërgerde uitroep komen we een en ander maal tegen in de mond van koning David. De zonen van Zeruja waren een drietal mannen, broers van een weduwe uit de familie van David, van welke Joab de oudste was. Joab was verder de legeroverste van David. In feite heeft David met deze Joab en zijn broers ontzettend veel te stellen gehad, zodat het woord: wat heb ik met u te doen, meer wens dan werkelijkheid was.

In zeker opzicht heeft David deze oppergeneraal van hem niet aangekund en is hij met hem in zijn leven ook niet klaar gekomen. Getuige het laatste gesprek dat de koning met zijn zoon en opvolger Salomo gehouden heeft, een gesprek waarin hij met Salomo enkele onbetaalde rekeningen heeft doorgenomen. Tussen haakjes, dat gesprek waarin David op zijn uiterste zo onbevange zaken naar voren brengt, die hij niet tot een goed einde gebracht heeft, toont wel aan, wat een vrij mens David geweest is, zo helemaal zonder behoefte tot zelfrechtvaardiging, waartoe zovelen met de dood voor ogen komen: ik heb altijd iedereen het zijne gegeven! Nee, zegt David, dat heb ik niet; er zijn zaken, waarin ik duidelijk gefaald heb. Maar David leefde dan ook uit de vergeving van zijn zonden, zijn fouten. De kracht van dit evangelie der vergeving is o.a. dat wij eerlijk tegenover ons zelf kunnen zijn, ook met de dood voor ogen.

David heeft Joab als een voor hem onoplosbaar probleem aan zijn opvolger overgedragen. Jij

bent zo wijs, handel jij dat maar af. Ik heb het niet gekund. Wat was het probleem? Bij één van de laagste streken van deze zonen van Zeruja, de moord op legeroverste Abner, laat David uit z'n mond vallen, dat ze harder waren dan hij. Precies, dat was het. Joab voorop, een bikkelharte vent. Die trouwens harder werd naarmate David zacht, ook wel te zacht was. Ze werkten dus polariserend op elkaar, David en Joab. Ze versterkten wederzijds elkaars zwakheden.

Ik denk hier aan het meest harde treffen tussen David en Joab bij Absalom's dood. We kennen allemaal wel deze geschiedenis, die ons van jongsaf ten diepste ontroerd heeft: David, die bericht ontvangt, dat zijn opstandige zoon in de strijd tegen het leger van zijn vader gesneuveld is en die daarop ontroostbaar verdrietig is: „mijn zoon Absalom, mijn zoon, mijn zoon Absalom! Och, dat ik in uw plaats gestorven ware, Absalom mijn zoon, mijn zoon!” David is dan zo geobsedeerd door zijn verdriet, dat hij voor niets anders aandacht heeft, ook voor het volk niet, dat toch als overwinnaar uit de strijd gekomen is. We lezen dan: „op die dag verkeerde de overwinning voor al het volk in rouw, daar het op die dag hoorde zeggen: de koning heeft smart om zijn zoon. Daarom kwam het volk op die dag steelsgewijze de stad binnen, zoals krijgsvolk doet, dat zich schaamt als het gevlucht is uit de strijd” — een stukje onnavolgbare bijbelse vertelling (2 Sam. 19:2,3).

En dan komt Joab, die de koning vakkundig uitscheldt zodat 't je koud over de rug loopt, — uitgerend Joab die tegen de uit-

drukkelijke wil van David in, Absalom opzettelijk gedood heeft. Er was nog iemand, die hem aan de woorden van de koning herinnerde maar die man kreeg te horen: ik zal me door u niet laten ophouden. Alle reden voor Joab, zou je zeggen, om David voorlopig uit de buurt te blijven, maar nee, juist hij komt de koning striemen met zijn woorden: „ik merk nu, dat het dan recht zou zijn in uw ogen, wanneer Absalom nog in leven was en wij vandaag allen dood waren.” (2 Sam. 19:6) De koning heeft geen woord terug, staat op en doet wat Joab zegt. Hij zet zich in de poort om zo het volk zijn aandacht te geven.

—o—

Hier blijkt de macht die Joab over David heeft. Maar hier blijkt ook, dat David zelf Joab deze macht over zich gegeven heeft, door toch een te week gedrag ten aanzien van Absalom, maar ook eerder al. Bij de moord op Abner horen we David zeggen: „Ik ben nu nog zwak, ofschoon tot koning gezalfd, terwijl deze mannen de zonen van Zeruja, harder zijn dan ik.” (2 Sam. 3:39)

Hier hebben we de dingen bij elkaar: de hardheid van Joab, zeker, maar ook de zwakheid van David, die, anders dan hij zelf door heeft, hierin bestaat, dat hij teveel uit politieke raison heeft gehandeld. Hij heeft gemeend een man als Joab nodig te hebben voor de opbouw van zijn rijk, maar daardoor heeft hij Joab aan macht geholpen, waar hij later zelf last van kreeg. Zo ontstond een soort liefde-haat relatie,

waarbij af en toe de weerzin bij David naar buiten brak: „wat heb ik met jullie te maken, zonen van Jeruja” (2 Sam. 16:10; 19:23), maar waarbij David tegelijk een zekere gedweeheid tegenover Joab aan de dag legde. Ten aanzien van Absalom bij voorbeeld veroorloofde David zich een te grote weekheid, in de onbewuste verwachting, dat Joab wel de nodige hardheid zou opbrengen. De duiven maken 't er vaak naar dat er haviken zijn!

Zo is Joab tot een nagel aan Davids doodskist geworden en tot een doorn in het vlees bij zijn leven. Wat zit elk mensenleven toch herkenbaar in elkaar!

David heeft een psalm gedicht, die van Luther de typering 'koningsspiegel' meegekregen heeft, waar dus koningen zich in moeten spiegelen, psalm 101, waarin David in de ik-vorm de zuiverheid van de messias-regering bezingt. Volgens deze psalm zou er voor Joab eigenlijk geen plaats geweest zijn in Davids paleis. Toch was Joab daar, en hoe sterk! David heeft deze oneffenheid gevoeld. Hij heeft gezegd tegen zijn zoon Salomo: jij bent zo wijs, doe jij 't maar beter. Dat heeft hij eigenlijk over Salomo's hoofd heen gezegd tot zijn grote Zoon Jezus Christus, op Wiens Godsregering ook wij wachten.

—o—

Het komende rijk van God en zijn Christus, daarover gaat 't in de boeken Samuël, daar hebben we ook naar gezocht in de zes tableaus van deze Schriftoverdenkingen.

In dit nummer:

Pagina 291

Drs H. de Jong,
Gestalten uit de boeken
Samuël (Joab)

Pagina 292

Drs H. de Jong,
Kerkverbandelijke vóór-
vragen (2)

Pagina 293

Prof. C. Veenhof,
Communisme, kerk en enij
christenen

Pagina 294-295

D. W. L. Milo,
Man en hond

Pagina 296

M. de Klijn,
Literatuur en beeldende
kunst in de christelijke
traditie

Pagina 297

Ds C. P. Plooy,
Over Van Ruler

Samuël, de biddende profeet, die met tranen gezaaid heeft. Saul, de begaafde anti-messias in de greep van het reusachtige, Jonathan, de vriend van de bruidegom die leefde bij het dévies: David moet groeien, en ik minder worden. David, de man naar Gods hart, de koning, de leider, niet om z'n fouten maar om wat hij ermee deed. Absalom, de dwaze zoon, beeld van de opvolger, die al het

bereikte in gevaar brengt en Joab, de begeleidende schaduw, de onbetaalde rekening, de partner voor wiens fouten we medeverantwoordelijk zijn.

Voor wie het koninkrijk verwachten is het niet moeilijk, ze allen om zich heen en bij zichzelf te herkennen. Maar het koninkrijk dat we zoeken of tegenstaan, is van God, Hij doet 't komen. Ook nu.

H. DE JONG — AMSTERDAM

Kerkverbandelijke vóór-vragen

(2)

Naast binnengemeentelijke ook tussengemeentelijke woordbediening — tot die conclusie kwamen we de vorige maal. Het daarbij aangehaalde voorbeeld zal de meeste lezers ook wel aangesproken hebben: Paulus, die met hoge stem en grote letters de Galatiërs terugroept naar de ene heilsboodschap, buiten welke er geen andere is. Nu de apostel er niet meer is, moeten de kerken elkaar deze dienst bewijzen.

Maar laat ik nu eens een andere situatie voor de geest roepen, waarin hetzelfde principe wordt toegepast en waarbij toch de vragen als paddestoelen uit de grond schieten. In een gemeente, ergens in het land, zingt men een 'nieuw gezang', waar iedereen warm en blij van wordt. Op een andere plek, waar men zelfs de psalmen nog niet ritmisch zingt, hoort men daarvan, stoot men zich er aan, mobiliseert men het kerkverband en zegt: „Wij hebben zulk een gewoonte niet en evenmin de gemeenten Gods” (1 Cor. 11:16) en vervolgens: „als iemand hiermee niet rekent, dan wordt met hem niet gerekend” (1 Cor. 14:38). Dit geconstrueerde geval is weinig in staat, ons voor het genoemde principe te winnen.

Toch kunnen we er ons niet van af maken met de bewering, dat 't erg theoretisch is. Wat meer zegt: komen we in de Schrift zelf niet iets dergelijks tegen?

Hier kom ik, zoals ik beloofde, terug op de situatie in Corinthen, naar aanleiding waarvan Paulus de wat onstemde opmerking maakt over de afwijkende gewoonte, die de Corinthiërs er op na hielden. Over wat voor gewoonte ging het eigenlijk? Schrik niet: over de hoofdtooi der vrouw (1 Cor. 11:2-16). Volgens Paulus moesten de christen-vrouwen in Corinthen met bedekt hoofd aan de eredienst deelnemen, wat ze blijkbaar weigerachtig waren te doen. Met een bewijsvoering, die zeer principieel begint, tracht nu de apostel de balsturige dames voor zijn gedragslijn te winnen. Maar halverwege zakt het betoog wat in, omdat hij zijn belangrijkste argument relativeert. Voor Paulus is namelijk de hoofdbedekking van de vrouw teken van haar onderdanigheid aan de man. Deze ondergeschiktheid staat voor

Kerkelijk Leven

hem vast, getuige de reeks, die hij opstelt: God-Christus-man-vrouw. „En toch”, zo verzwakt hij dan in vs 11 zijn redenering, „in de Here is evenmin de vrouw zonder de man iets als de man zonder de vrouw...” We denken hier natuurlijk aan het verstrekkende woord dat hij elders heeft geschreven: „In Christus is noch mannelijk, noch vrouwelijk” (Gal. 3:28).

De argumentatie gaat hierna dan ook op een lager niveau verder, namelijk op dat van de zede (... is het voegzaam? vs 13) en de gewoonte (leert de natuur zelf u niet?). Het is duidelijk, dat dit wisselvallige grootheden zijn. Er zijn immers beschavingen waarin de vrouw vóór de man gaat. Vandaar dat de apostel, ziende dat hij langs de weg van rustige argumentatie z'n doel niet bereikt, tenslotte wat ongeduldig en geprikkeld schrijft: „Maar, indien het iemand erom te doen is, gelijk te hebben, wij hebben zulk een gewoonte niet, en evenmin de gemeenten Gods.” (vs 16).

—o—

Maar hoe heeft dan Paulus met zo'n zwakke redenering de gemeente van Corinthen onder druk kunnen zetten? De verklaring hiervoor moeten we toch wel zoeken in dat laatste, ongeduldig naar voren gebrachte argument: jullie lopen uit de pas, Corinthiërs. Doet Paulus dus hetzelfde als een kerkverband, dat een nieuwe gezangen zingende gemeente betuttelt? Als dat zo is, dan is inderdaad die tussengemeentelijke woordbediening iets om zeer bang voor te worden. En een kerkverband, dat op dit principe opgebouwd wordt, ont-aardt in de kortste keren tot een systeem, waarmee de 'zwakken' hun tyrannie vestigen. Inderdaad zijn de hele kerkgeschiedenis door de zogenaamde zwakken oersterk geweest en hebben aan de kerk een image van ouderwetsheid gegeven. Christenen, die zich oriënteerden op zulke verstrekkende woorden als: in Christus is noch mannelijk noch vrouwelijk, noch slaaf noch vrije, (noch blank noch zwart) zijn al-

tijd weer aan hun jas getrokken door medegelovigen, die zich meer op de bestaande verhoudingen afstemden. Zij waren steeds in de meerderheid, deze laatsten, en konden elke ontwikkeling ophouden met de domme kracht van het argument: wij hebben zulke gewoonte niet, terwijl ze voor hun eigen gewoonte een (schijnbaar) stevige theologie hadden.

—o—

Maar wacht, ik geloof dat ik nu bezig ben een beetje bitter te worden. Laten we toch nog eens terugkeren naar Paulus' argument in alle oprechte eerbied voor zijn apostolisch gezag. Als ik Paulus (niet alleen hier, maar in al zijn brieven) goed versta, heeft hij het niet op prijs gesteld, dat zijn gemeenten in de wereld van toen zouden opvallen door allerlei bijkomstige buitenissigheden. Hij heeft niet gewild, dat de christenen de aandacht op zich zouden vestigen door hun progressieve opstelling inzake de man-vrouw-verhouding of ter zake van de slavernij.

Weliswaar was er op deze gebieden veel, zeer veel te verbeteren, en ook is waar, dat Paulus' evangelieboodschap ook voor die terreinen baanbrekende woorden bevatte (nog eens: in Christus is noch mannelijk noch vrouwelijk, noch slaaf noch vrije) maar hier lagen de knelpunten in de samenleving van die tijd toch duidelijk niet.

Men zou het trekken van uiterste consequenties op deze punten niet begrepen hebben. Wat betreft echter een ander punt in zulke reeksen als: in Christus is noch dit noch dat, namelijk de verhouding tussen joden en grieken, lag dat anders. Dat was wél een knelpunt in die tijd en op dit punt heeft Paulus dan ook niet geschroomd de consequenties van wat hij leerde ten uiterste in praktijk te brengen.

Dwars tegen de trend van die dagen in moest in de gemeente zichtbaar worden: in Christus is noch jood noch griek. Zonder compromis. Paulus schreef 20-15 jaar vóór het uitbreken van de joodse oorlog en de animositeit tussen Joden en niet-Joden liep hoog op. Hier kon de apostel nu laten zien, dat ook structureel-maatschappelijk het evangelie een kracht Gods tot zaligheid is. Maar die andere woorden, over de man-vrouw-verhouding, over de verhouding tussen slaaf en vrije en over die tussen de cultuur-mens en de onderontwikkelde (barbaar en Scyth, Col. 3:11) — die woorden bleven in Paulus' dagen in ruste, tenminste wat de uiterste consequenties ervan betreft. Er moest ook iets voor de kerkgeschiedenis over blijven.

—o—

Nu denk ik, dat de gelovigen in Corinthen in het verkeer tussen mannen en vrouwen erg vooruitstrevend waren; en dat niet omdat de maatschappelijke verhoudingen daarom vroegen, maar omdat men daar de durfal uithing: „alles is mij geoorloofd” (1 Cor. 7:12). Daar zegt Paulus wat van. Als ze lang doordramden, konden ze principieel van hem nog gelijk krijgen ook, maar het was vooral hun eigenwijsheid, die hij hun kwalijk nam. Eigengereidheid, gepaard gaande (zoals gewoonlijk) met verachting van de anderen, 'die zover nog niet waren'. Paulus vermaant de Corin-

BIJBELSE RAADGEVINGEN

Jaagt de liefde na!

Paulus schrijft in zijn brief aan de christenen in Corinthen: 'Al ware het dat ik met de tongen der mensen en der engelen sprak, maar had de liefde niet, ik ware schallend koper of een rinkelende cimbaal. Al ware het dat ik profetische gaven had en alle geheimenissen en alles wat te weten is wist, en al het geloof had zodat ik bergen verzetste, maar had de liefde niet, ik ware niets. Al ware het dat ik al wat ik heb tot spijs uitdeelde en al ware het dat ik mijn lichaam gaf om te worden verbrand, maar had de liefde niet, het baatte mij niets'.

In werkelijkheid zal het niet vóór-komen dat iemand alle talen van mensen en engelen spreekt, alle geheimen doorgrondt, alles weet wat er te weten valt, een volmaakt geloof heeft en al zijn bezittingen weggeeft. Maar stél eens dat het zo was en een zodanig mens zou de liefde missen, het zou waardeloos zijn.

In diezelfde geest zouden wij nu kunnen zeggen: Al zou ik heel de Bijbel uit mijn hoofd kennen, al zou ik geen kerkdienst overslaan en geen Avondmaalsdienst verzuimen, ja al zou ik het meest toegewijd lid zijn van allerlei christelijke organisaties, en de Heer Jezus niet oprecht liefhebben en liefdeloos met zijn medemens omgaan, het zou in Gods oog waardeloos zijn.

Al ware het dat ik de knapste theoloog, de meest gevierde prediker, de ijverigste propagandist van barmhartigheidswerk ben, en ik zou niet bereid zijn, als de Heer het van mij vraagt, mijzelf te verloochenen, het kruis op mij te nemen en Hem na te volgen, het zou mij geen enkele baat geven.

Door zijn veronderstellende manier van spreken bindt Paulus ons met grote nadruk op het hart, dat in de gemeenschapsoefening der heiligen de hoogste gave van de Geest de liefde is. Ook andere Geestsgaven zijn waardevol. Maar als in de gemeente bij onze handelingen en gedragingen de liefde ontbreekt, dan is al onze godsdienstige ijverzucht onnut en waardeloos.

Daarom zingt Paulus in 1 Corinthen 13 wat we zouden kunnen noemen: het hooglied van de christelijke naastenliefde.

Jaagt de liefde na!

Bilthoven.

B. Telder

thiërs, dat ze meer met de andere gemeentes in de pas zullen lopen. Zeker, zeker, in Christus is noch mannelijk noch vrouwelijk, maar, zo vindt de apostel, daar moet je nou geen eigengereid hobby-thema van maken. Je moet dit principe gericht inzetten, daar waar je er echt mee kunt boodschappen in een vastgelopen situatie. Ook dan zul je irritatie verwekken, maar daar hoeft je je niets van aan te trekken, want daar staat dan wat tegenover.

Maar ik geloof bestlist niet, dat de apostel voor de hele geschiedenis heeft willen vastleggen, dat christen-vrouwen in de gemeentelijke samenkomsten iets op het hoofd moeten hebben. Zijn argumentatie zou daarvoor ook volstrekt ontoereikend zijn. (Nog afgezien van het feit, dat de dameshoed vandaag een heel andere functie vervult dan vroeger: geen teken van onderdanigheid, maar mode-artikel.) Nee, integendeel, in een tijd, dat de rivaliteit tussen mannen en vrouwen toeneemt en er een hin-

derlijke concurrentie-sfeer rondom de man-vrouw-verhouding komt te hangen, zou het wel eens onze taak kunnen worden om in de kerk verregaande consequenties te trekken uit het evangelie, dat in Christus noch mannelijk noch vrouwelijk is. En dat daarentegen gemeentes, die daarin ten achter blijven en de volkomen achterhaalde religieuze gewoonte van het hoed dragen voor dames blijven volgen, voor vermaan in aanmerking komen. Omdat ze met hun gewoonte een verschil accentueren, dat in onze samenleving al meer dan genoeg nadruk ontvangt.

—o—

Het gaat dus in een kerkverband met tussengemeentelijke woordbediening beslist niet om de vestiging van de tyrannie der zwakken. Dat kan uit het voorbeeld van de hoofdtooi der vrouwen niet afgeleid worden. Evenals in de binnen-gemeentelijke woordbediening gaat het wel om het biddend beproeven van situaties, om daarin het juiste woord te kunnen spreken.

Ik denk hier ook aan de verhouding van de christelijke kerk in Nederland tot die in Zuid-Afrika. Ook in deze relatie is er plaats voor tussen-gemeentelijke woordbediening.

Er mag van hieruit best op aangedrongen worden, dat in de sterk gepolariseerde maatschappelijke structuur aldaar tenminste de kerk de grootst mogelijke ernst zal maken met het apostolisch adagium: in Christus is noch blank noch zwart. Dat wil niet zeggen, dat allerlei groepen en kleuren nu maar haastig en slordig door elkaar gemengd moeten worden om een model-kerk te krijgen. Alleen al de taalbarrières staan dat niet toe. Maar het betekent wel zo ver mogelijk doorgevoerde kerkelijke integratie als teken van verzoening in een wereld die, als het er op aankomt, alleen maar in vijandschappen kan denken. De kerk moet in Zuid-Afrika ten opzichte van de overheid haar eigen weg gaan. Zij kan meer dan de overheid. De overheid heeft slechts een zwaard, waarmee ze vechten kan scheiden. De kerk heeft een evangelie, waarmee ze vechtenden kan verzoenen.

Natuurlijk is deze tussengemeentelijke woordbediening iets totaal anders, dan dat de kerken hier aan opstandige groepen daar geld gaan geven, waarmee wapens gekocht kunnen worden. Dan koopt de kerk een zwaard, niet zelf, maar indirect. En juist de kerk moet dat niet doen, want juist aan haar voltrekt zich Christus' waarschuwing: allen die naar het zwaard grijpen, zullen door het zwaard omkomen. Tussengemeentelijke woordbediening behoort bediening van het Woord der verzoening te zijn.

—o—

Ik ben me ervan bewust, dat ik in dit tweede artikel nogal wat zijwegen ben ingeslagen, die op het eerste gezicht niets met het onderwerp uitstaande hebben. Ik heb dat gedaan om de kerkverbandelijke voor-vragen niet in het theoretische te laten blijven hangen, maar ze eigentijdse body te geven. Ik ben benieuwd of we het over die tussengemeentelijke woordbediening eens kunnen worden. De vorm, waarin die dan gegoten moet worden — dat is vers twee.

C. VEENHOF — KAMPEN

Communisme, kerk en christenen

Vorige week memoreerde ik enkele feiten inzake de houding van de communisten en de communistische partij in Rusland ten opzichte van de kerk en de gelovigen.¹⁾

De belangrijkste daarvan zijn:

1. In de grondwet van de Sovjet-Unie wordt in art. 124 bepaald: „Ten einde de burger gewetensvrijheid te garanderen is in de Sovjet-Unie de Kerk van de Staat gescheiden en de School van de Kerk. De vrijheid van eredienst en de vrijheid van anti-religieuze propaganda is aan alle burgers gewaarborgd”.

Uit deze bepaling blijkt dat alle mogelijke kerkelijke activiteiten: evangelisatie, godsdienstonderwijs aan jonge mensen, informatie enz. **verboden** zijn. Alleen de „eredienst” in kerkelijke gebouwen is toegestaan. Maar — er zijn in Rusland slechts 4 à 5000 kerkgebouwen open! Eén op de 20.000 potentiële kerkgangers.

2. De statuten van de communistische partij bepalen voorts dat het de partijleden en ook de kompromolleden **verboden** is de godsdienst te beoefenen. Ze mogen dus ook niet naar de kerk! Om van actieve deelname aan andere godsdienstige en kerkelijke activiteiten maar niet te spreken. En niet alleen dát: ze zijn ook verplicht anti-religieuze propaganda te voeren. Een gelovige kan daarom nooit partijlid worden. En zeker zal een partijlid nooit godsdienstonderwijs mogen geven! Indien dat ten minste op enigerlei wijze „positief” moet zijn.

3. Op scholen is alle godsdienstonderwijs volstrekt verboden. Het gehele onderwijs moet doortrokken zijn van een atheïstische geest. Kinderen van gelovigen zijn verplicht de anti-religieuze geest van het onderwijs te assimileren. In het hoger onderwijs is de cursus „Wetenschappelijk Atheïsme” ook voor gelovige studenten verplicht. Zij moeten daarin een examen afleggen.

4. Ten aanzien van de vrijheid (!?) der kerken lichten ons de volgende bepalingen in.

Iedere godsdienstige gemeenschap en groep van gelovigen is verplicht zich te laten registreren bij de plaatselijke autoriteiten. Het registrerend orgaan is gemachtigd de registratie zonder opgaaf van redenen te weigeren. De samenstelling van het dagelijks bestuur van de gemeenschap wordt bepaald door de autoriteiten, die ook, zonder opgaaf van redenen, bestuursleden mogen ontslaan.

Het is de religieuze gemeenschappen en de geestelijken verboden

¹⁾ Het vorige artikel moest abrupt worden afgebroken, daarom herhaal ik het slot ervan.

onderlinge bijstandskassen op te richten, aan liefdadige werken te doen, uitstapjes, sanatoria, medische hulp, speciale gebedsuren voor kinderen, jongeren en vrouwen, algemene bijbelstudies, lezingen over literatuur of godsdienstige studiecursussen te organiseren.

Religieuze gemeenschappen mogen voorts geen eigendommen bezitten. Hun enige bron van inkomsten zijn vrijwillige giften van de gelovigen.

Het wetboek van strafrecht bepaalt verder dat overtreding van de wetten over de scheiding van kerk en staat en van school en kerk wordt gestraft met één jaar strafkamp of een geldboete van 50 roebel bij de eerste overtreding en met drie jaar strafkamp bij een tweede.

☆☆☆

Dit zijn enkele officiële gegevens over de situatie van de kerk van Christus en van de gelovigen in de Sovjet-Unie.

We moeten hier aan toevoegen dat de Sovjet-Unie de beroemde Universele Verklaring van de Rechten van de mens, die door de „Verenigde Naties” in 1948 werd aanvaard, nooit heeft ondertekend. Zoals men weet wordt in deze Verklaring uitgesproken dat **alle** mensen volledige vrijheid van godsdienst, godsdienstbeoefening en geloofspropaganda moeten hebben.

Voort kan ieder die objectief wil oordelen kennis nemen van de geschriften van en over Solzjenitsyn. Men mag deze niet ignoreren. Is wat hij schrijft niet huiveringwekkend?

En wie de televisie-uitzending waarin de pas uit Rusland uitgestoten christen-schrijver Levitin Krasnov heeft gehoord en gezien weet hoe de kerk van Christus en de individuele gelovigen in de Sovjet-Unie gediscrimineerd, geringelood en op allerlei geraffineerde wijze worden vervolgd. Op het pas gehouden congres over de verhouding tussen de kerken van Oost- en West-Europa heeft Krasnov — hij leefde jarenlang in een strafkamp — harde noten gekraakt over de houding van de Wereldraad van Kerken ten opzichte van de kerken achter het ijzeren gordijn. Hij verweet die Raad dat hij alle officiële phrasen van de autoriteiten geloofde, maar, aldus een krantenverslag, de stem van de christenen voor een leugen houdt.

☆☆☆

In het bovenstaande gaven we een summiere tekening van de houding, de principiële **vijandige** houding, van het communisme ten opzichte van kerk en gelovigen.

Deze houding is zonder meer inherent aan de marxistisch-leninistische ideologie. Ze behoort tot

het „wezen” daarvan. In Rusland zien we die houding in de praktijk. En evenzo in alle landen achter het ijzeren gordijn. Waar ze in niet-communistisch geregeerde landen **niet** of **verzwakt** wordt voorgesteld geschiedt dat alleen uit taktische overwegingen. Wat we in Rusland beleven is evenwel ook in dit opzicht de praktijk van het echte, onversneden marxistisch-leninisme. We worden daar geconfronteerd met het communisme in rein-kultuur. Daar wordt, ook in dit opzicht, naar de onfeilbare, onveranderlijke, absoluut gezag bezittende leer van Lenin werkelijk **geléefd**.

☆☆☆

Wie deze dingen weet, leest met verbazing, ja, met ontsteltenis de reactie van Trouw op het ontslag van de communistische godsdienst-leraar in Zwolle.

Zo'n reactie kan alleen komen van mensen die zich de grondgedachten van het leninistisch-marxistische communisme niet hebben eigen gemaakt of die niet serieus nemen.

De houding van Trouw roept herinneringen op bij allen die de tijd voor de tweede wereldoorlog hebben beleefd. In de jaren dertig werd namelijk in ons land ook het Nationaal-Socialisme niet ernstig genomen. Velen koesterden zelfs een zekere sympathie daarvoor: Had het in Duitsland niet orde geschapen in de politieke en maatschappelijke chaos? Maakte het niet radikaal een eind aan de enorme werkeloosheid? Ja, predikten de nazi's niet een „positief christendom”? De Standaard — voorganger van Trouw — had zelfs een zekere waardering voor Hitlers afschuwelijke boek „Mein Kampf”!

Trouw gaf er reeds eerder blijk van de communisten niet serieus te nemen. Toen de Sovjetregering van Rusland als haar oordeel uitsprak dat aan Tito de Nobelprijs voor de vrede moest worden toegekend vroeg Trouw waarom Brezjnev daarvoor niet werd voorgedragen. Wie een beetje communist was, aldus Trouw, kon immers bewijzen dat Brezjnev er zelfs „een inbreuk op zijn communistische principes voor over had gehad om een wezenlijke bijdrage te leveren aan de vrede in Vietnam”. En het verklaarde dat, gezien het fijne gebaar van de Sovjetregering ten opzichte van Tito — deze werd door haar eens uitgescholden voor een Hitleriaans-Trotskyistische boef! — „de verleiding groot is om rekening te houden met de mogelijkheid, dat een geest van radikale verzoening en zelfverloochening vaardig is geworden over de Sovjetregering”. Van die vriendelijke geste van de Sovjetregering kon volgens Trouw Nederland nog wel wat leren. „Weliswaar ontbreekt het onze politici aan vijanden die ze met enige geloofwaardigheid kunnen voordragen voor de Nobelprijs, maar op ander niveau is er ook voor hen volop gelegenheid de wenk van Moskou op te volgen. Onze kabinetsformatie — Trouw schreef dat alles in de dagen toen Burger bezig was een kabinet in elkaar te timmeren — zou er aanzienlijk door worden vergemakkelijkt”!

(Vervolg op pag. 294)

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

MAN EN HOND

Man en hond. Dat is de titel. Kort en bondig, maar niet compleet. Want — als bij Hoogeveens' leesplankje — hier hoort nog achteraan: en schapen. Maar dat is zo'n mond vol, al dat schapenvlees.

Hebt u wel eens een wedstrijd gezien van Schotse herders met schapenhonden? Zo neen, zet u die wedstrijd dan vandaag nog op uw program. U moet dat tenminste een maal in uw leven hebben meegeemaakt. Leerzaam, vooral voor christenen. En de internationale sheep-dog trials (zegge sjiep dok traiels) trekken deelnemers en kijkers van verre naar Schotland. Terecht, want bij deze wedstrijden wordt hoogstaand samenspel geleverd tussen man en hond, tussen mens en dier.

De man is een gewone boerenjongen; of zijn vader. Als u de advertenties leest merkt u, dat een herder slecht betaald wordt. U moge hopen dat de voeding en legering de zaak goed maken. Maar de herder is een natuurmens: niet belust op hoog loon maar wel in staat om met zijn hond te praten. En om samen met zijn hond een schaapskudde te leiden.

De hond is... natuurlijk een Schotse collie. Niet van het continentale Lassiehonden-soort, maar de kleinere boardercollie, hoewel even pienter. Meestal zwart-wit en altijd vlug, beweeglijk, vriendelijk, dienstvaardig tot serviel, en één bonk zenuwen als hij zijn plicht mag doen.

De schapen. Wel, dat zijn de Schotse blackfaces: de witte, gehoornde schapen met zwarte smoeltjes, eigenwijzer dan gewone schapen en halfwild. Dat is erg genoeg. Want wie schapen van nabij kent gaat begrijpen, dat de Bijbel ons kerkmensen nogal eens bij schapen vergelijkt. Trouwens ook de hond komt er in de Bijbel niet zo goed af. Van huis uit een vuilnisopruimer, bij de zuidelijke volkeren tot jachthond ontwikkeld, werd hij pas bij Job (30) als herdershond genoemd en eindelijk in het Evangelie tot huisdier gepromoveerd.

—o—

De vuurproef van de wedstrijd is geraffineerd geconstrueerd: zo moeilijk als de praktijk. Op een groot veld staan, op zo'n vijfhonderd meter van de tribune, een vijftal schapen opgesteld. Ze worden bijgehouden door de hond van de terreincommissaris, die het vijftal daar heeft gebracht voor de volgende deelnemer aan de wedstrijd. Dat bij-

eenhouden betekent, dat de hond losjes om de groep heen cirkelt, zonder iets te veel van zijn persoonlijkheid te doen blijken, zo lang de schapen bijeen blijven.

De schaapherder, die aan de beurt is, klimt op een klein podium voor de tribune en houdt door te spreken zijn hond vast. Die laatste weet, dat hij het veld in moet, want heeft de schapen al lang ontdekt, maar moet wachten op het commando en rent energiek in grote kringen om de baas rond. Als de luidspreker het startsein geeft klinkt het bevel van de herder aan de hond.

Die gaat er als een pijl van door. Naar de schapen op een halve kilometer? Nee, hij verdwijnt in zijdelingse richting. Hij maakt een enorme omtrekkende beweging — want recht op het doel af gaande zou hij de schapen alleen maar uiteenjagen. Hij zorgt nu, dat hij achter de schapen komt. Is hij daar, dan wordt zijn gedrag rustig en weloverwogen. Zijn opdracht luidt: fetch the sheep — haal de schapen. En als hij rustig achter de schapen blijft, dribbelen of rennen ze voor hem uit — naar de herder op het podium.

Tot zover helder? Dan wordt het nu moeilijk. Want ergens op het veld staat een open hek, met wit geverfde paaltjes en weringen aan weerszijden. Tot drie maal toe staat er rechts-links-rechts zo'n hek. Tot drie maal toe moeten de schapen door zo'n hek worden geleid.

De eerste keer gaat het: het hek staat tussen de herder en zijn hond in. Door een fluitsignaal „kom hier”, dat de hond verstaat, moedigt de herder zijn hond aan om het koppel recht voor zich uit te drijven. En zelfs schapen weten, dat, als ze gedreven worden, ze de hekken moeten nemen omdat, waar geen hek is, meestal ook geen doorgang bestaat.

Maar de tweede keer is het al veel moeilijker. De hond moet nu het koppel niet in rechte lijn verder leiden — maar zijwaarts omleiden om door het tweede hek te komen. De schapen zijn stom genoeg om langs het hek weg te lopen. Maar de hond verstaat de opgave wel en gaat terzijde van de groep draven om ze naar het tweede hek te drijven. Heeft de hond de opgave eventueel niet begrepen, dan fluit de herder hem tot stilstand en wijst met een armzwaai in de goede richting. Dat verstaat hij zonder moeite: niet de hond zelf gaat in de goede richting, maar hij zorgt eerst dat de schapen die richting nemen.

Het derde „hek” is nog weer moeilijker. Het hele veld moet eerst dwars worden overgestoken, om de nooit-begrijpende, maar wel zenuwachtig hollende scharen door het derde hek te leiden. Wat kunnen schapen eigennuttig zijn: elk een kant op willen, steeds de open deur voorbij rennen, elkaar voor de voeten lopen en in paniek brengen. De hond is bewonderenswaardig: snel, slagvaardig, onvermoeibaar, altijd zachtzinnig zonder blaffen of bijten, en eindeloos geduldig. Dreigt een schaap uit het koppel te breken — de hond is er al. Om alleen door zijn aanwezigheid het schaap op de plaats te brengen. Loopt het koppel goed — dan drukt de hond zich in het gras om

Vervolg van pag. 193

Communisme, kerk en christenen

Wist Trouw niet dat Brezjnev de definitieve stoot gegeven heeft voor de afschuwelijke inval in Tsjecho-Slowakije? De stemmen in het Politbureau in Moskou staakten toen het over het plegen van die misdaad ging. Maar toen was het Brezjnev die deze beestachtige schending van alle soorten van recht doorzette. En wat die vrede in Vietnam betreft — deze was en is juist een grote overwinning van de communisten, speciaal ook voor Brezjnev! Van een inbreuk op diens communisme was daarbij geen sprake! Weet Trouw niets af van de tactiek van de communistische partijen, die o.a. inhoudt het aan-

gaan van ook de meest brutale en weerzinwekkende compromissen als die bevorderlijk kunnen zijn aan de voorbereiding van de dictatuur van het proletariaat? Enkele dagen geleden gaf Trouw als zijn mening te kennen dat de Chr. Dem. partij in Italië met het oog op de vorming van een regering samenwerking met de communistische partij moest nastreven. „De Democrazia Cristiana zou er goed aan doen zich hierop — namelijk op het feit dat de communistische partij in Italië een geheel andere plaats inneemt dan voor 25 jaar — te bezinnen, te meer omdat de communisten op regionaal terrein al hebben bewezen, goede bestuurders te zijn. En al zal men er moeite mee blijven houden, hen op ministersposten te aanvaarden, het moet toch op zijn minst mogelijk zijn dat in het parlement wordt gestreefd naar afspraken die de communisten in staat stellen, een loyale houding aan te nemen tegenover een kabinet waar zij zelf geen deel van uitmaken.” Men zou willen vragen: Meent Trouw nu heus dat een communistische partij genoeg zou nemen met

„afspraken” zonder ministersposten? Maar wat nog meer klem: Weet het niet dat alle activiteit van de communisten altijd gericht is op het vestigen van de „dictatuur van het proletariaat” en dat alle zgn. „volksfrontregeringen in het verleden daarop altijd zijn uitgelopen? In Polen, Oost-Duitsland, Tsjecho-Slowakije, Hongarije enz. enz. Als er onder ons volk iets nodig is, dan is het wel het grondige kennen van de Marxistisch-Leninistische ideologie. En dan vooral van de tactieken die de aanhangers daarvan hanteren in democratisch geregeerde landen. Men zou dit kort en krachtig zó kunnen typeren: „Waar wij, communisten, in de minderheid zijn maken wij gebruik van alle vrijheden en mogelijkheden die de democraten ons bieden op grond van hun beginselen. Als wij in de meerderheid zijn zullen wij alle anderen die vrijheden en mogelijkheden onthouden op grond van onze beginselen!”

★ ★ ★

In reactie op de naïeve, men mag

wel zeggen: onnozele manier waarop Trouw de bepalingen van de Statuten der CPN interpreteert schreef prof. Herman Ridderbos in het Geref. Weekblad: „Als ik dit alles echter lees, weet ik niet, waarover ik mij meer moet verwonderen: over de arge loosheid, waarmee de onderwijsredactie van Trouw al wat het secretariaat van de CPN haar als zoete koek aanbiedt ten gunste van het standpunt van de heer Los accepteert, of over de voor mijn besef beginselloze conclusies, die zij blijkbaar bereid is uit deze uitlegging van de statuten te trekken.

Wat het eerste betreft: Wat had de redactie dan anders verwacht dan dit antwoord? Soms dat het alle zich Christelijk noemende aspirant-leden of leden zou aanmanen zo gauw mogelijk uit de CPN te verdwijnen? En dat het dus het bestuur van de Zwolse scholen groot gelijk zou hebben gegeven door hier van een kiezen-of-delen situatie te spreken? Heeft de redactie er nooit van gehoord, hoezeer het communisme er op uit is om juist via allerlei socialistisch gerichte idealisten, priesters en

vooral niet te imponeren. Moet het koppel voor een misstap bewaard worden — dan rijst ineens de hond op, aan de kant van de misstap. Moet een koppel op gang gebracht worden — dan rijst de hond duim voor duim op uit het gras en nadert stapje voor stapje, net zo lang tot de schapen in de goede richting gaan draven. En dit alles wordt geleid door het scherpe fluiten van de herder op zijn podium.

Zo, nu de drie „hekken” gepasseerd zijn mag de hond het koppel bij de baas brengen. Dan begint de tweede proef. De baas verlaat zijn podium, neemt zijn „stick” of zijn „crook” (dat zijn de stok en de staf uit psalm 23) en loopt in de richting van een kleine open kraal, nauwelijks zes vierkante meter groot. Daar moeten de vijf schapen worden ingesloten. De herder opent wagewijd het hek, waar een touw aan zit. Door zo ver mogelijk het touw te spannen en zijn herdersstok zo ver mogelijk uit te strekken, vormt hij een bewegelijke „wand” van acht meter. Aan de hond nu de eer om het vijftal in deze kraal te drijven.

Dat is een krachtproef. De schapen willen wel alle kanten uit, maar de idee om door dit open hek de kraal binnen te stappen komt niet in hen op. Ze willen links — daar staat de herder met zijn tikkende stok. Ze willen terug — daar ligt de hond, die nauwelijks overeind komt. Ze willen rechts — maar in één snelle omhaal is de hond al op die plaats en belet de uitweg. Ze staan stil en kijken elkaar aan, overlegend. Kijken naar de hond. Die ligt in het gras te wachten, tot het schapenverstand de enig juiste oplossing vindt. Dat duurt wel even. Duurt het te lang, dan rijst de hond weer duim voor duim uit het gras. Wordt herhaald. Eindelijk komt er een op het idee, het open hek binnen te stappen. Where one sheep goes follows another, zegt de Brit. Als er een schaap over de dam is, en zo voort. Onder ademloze stilte stappen ook de anderen de kraal binnen. De herder klappt het hek haastig dicht. De proef is gelukt.

Maar ook nu nog geen applaus. Want meteen gaat het hek weer open, de hond haalt de schapen uit het hok, brengt ze voor de tribune om de laatste proef af te leggen. Hij moet nu een schaap van de groep afscheiden, de ene kant opsturen, en de andere vier in andere richting wegbrengen. Het is de spanning als voor een doelpunt in een voetbalwedstrijd. Gelukt het, dan dondert het applaus.

—o—

Alles bijeen genomen is de proef simpel en op de praktijk gericht: verzamel de schapen, leid ze door hindernissen, breng ze in veiligheid en lever ze af bij de eigenaars. Voor elke schaapherder een dagelijkse taak. Voor elke ambtsdrager ook. En zonder hulp onmogelijk uit te voeren.

De hond is hier de knecht, eigenlijk de slaaf van de mens. Een verlengstuk van de herder. Die hond verdiende meer bijval dan hij ontvangt — want de herder krijgt de prijs en de hond nog geen klopje. Ja, eenmaal gaf een nerveuse herder, die het hek snel wilde dichtslaan, een trap in de richting van de hond, die hem voor de voeten

dreigde te lopen. Hij raakte hem niet (de hond kende zijn baas) maar het gebaar bleef slecht.

Toch, leerzaam is dit alles wel. Vooral voor mensen, die de Bijbel kennen. Wat kunnen schapen tegen het heil ingaan. Wat kunnen ze op mensen lijken. Wat een geduld is er nodig, om ze die simpele weg van de wieg tot het graf te laten lopen. Zonder afdwalen, zonder ongelukken, zonder paniek, zonder brekebenen. Van de tribune af is het spel zo simpel, dat iedereen ze wel zou willen aanvuren. Een wolk van getuigen slaat hun loopbaan gade.

En dan het geduld van de herder. Een zoetlokkend fluittoontje betekent: kom tot mij. Als de zaak fout gaat — een dreigend fluitje op hoge toon. Als iets gecorrigeerd moet worden: een inspirerend en bewegelijk fluitgeluid, als een dansende vlam. De ene herder fluit alleen met zijn mond, de ander op zijn vingers. Een enkele met een hulpmiddel — maar dat dóet het toch niet in Gods vrije natuur. (Pastorale brieven zijn nog geen Evangelie, hoor ik iemand zeggen.) In elk geval laat de herder geen onzeker geluid horen en de schapen kennen hieraan de stem van de herder. Elk signaal wordt begrepen; zo niet door de schapen, dan wel door de onderherder.

En dan de gaarne getrouwe dienstknecht. Uw dienaar, de hond. Wat 'n volkomen wegcijferen van eigen wrede wolvenaard. Wat een zachtzinnigheid, geduld en tact. Wat een bereidheid om de minste te zijn: zich klein te maken, zodat „zijn buik kleeft aan het stof”. Alleen even oprijzen om de wil van de grote baas — ginds, ver op een verheven plaats — door te geven. En zelf in voortdurend contact met die grote baas. Is de proef eindelijk gelukt, dan vraagt de hond geen aandacht, maar is „verblijd in zijn baas”. Aan die komt alle eer toe. De hond is niet meer dan een goede en getrouwe slaaf.

—o—

Maar hebt u iemand gezien, die bekwaam is in zijn werk? vraagt Salomo. Dan zal hij aan de hand van koningen gesteld worden!

Jawel, princess Anne, de koninklijke dochter, kwam persoonlijk een van de wedstrijddagen opluisteren. „Als de weersomstandigheden het mochten toelaten”, schreef de Oban Times, hoopt ze vrijdag elf uur per helicopter van kasteel Balmoral naar Kilmartin te vliegen.

Nu, tegen elf uur op vrijdag reden wij langs het Loch Awe, richting Kilmartin. Boven ons vloog een kleine rode helicopter, richting Kilmartin. Gelijk met princess Anne kwamen we aan op het wedstrijdterrein en konden haar meteen filmen, van vlakbij. Een slanke, knappe jonge vrouw in tweed mantelpak en lage schoenen.

In de Oban Times kwam haar foto: princess Anne makes friends with one of the competitors, schreef de krant, die de Spreukendichter kent. Anne klopte een boardercollie op de hals. Om pas daarna zijn baas te groeten.

theologen, te infiltreren? Denkt zij, dat de CPN van een jonge godsdienstleraar, die onder de aankomende intelligentsia op een Christelijke school zijn linkse ideeën kwijt kan en kwijt wil, zal eisen dat hij om lid van de partij te worden eerst zijn Christelijk geloof moet afzweren? Om aldus aan een ieder te demonstreren, wat haar **eigenlijke** doelstellingen zijn? Zou de redacteur, die zo trouw de boodschap van het secretariaat van de CPN aan de lezers van Trouw overbrengt als voorpagina-nieuws — je ziet de heren van het secretariaat al gnuiven! — er ooit aan gedacht hebben, dat iedere dictatoriale partij, die in een democratie wil opereren, altijd zo is opgetreden en moet optreden? Is Hitler soms anders begonnen of de NSB in Nederland? Moeten wij opnieuw beleven dat de argelozen, die toen ook meenden dat je toch wel „het goede” in de NSB kon waarderen, zonder het nu in alles met de beginselen ervan eens te zijn, ongewild opnieuw de beste handlangers blijken te zijn om de zoetfluitende vogelaar de vogels in het net te jagen?

Nu begrijp ik intussen wel, dat de onderwijs-redactie van Trouw in dit verband niet méér bedoelt te zeggen of te suggereren, dan dat de heer Los — wanneer men zich op een formeel-juridisch standpunt stelt — zich dan toch op deze — „officiële” — interpretatie van de statuten kan beroepen tegen het onverenigbaar!-verdict van het schoolbestuur. Maar is dat ook zo? Voor mijn besef kun je slechts **ten koste** van de meest ingrijpende beginselen van geloof en leven zulk een vraag bevestigend beantwoorden. Want wat is er nu met deze zgn. interpretatie in feite veranderd? Is het nu soms niet meer waar, dat de CPN, goed communistisch, heel haar politiek en maatschappelijk streven baseert op een uitgesproken a-theïstische en dus anti-Christelijke ideologie? Kan dan iemand, die geacht wordt de Christelijke levensovertuiging als inzet van zijn onderwijs en optreden te aanvaarden en uit te dragen tegelijkertijd het aldus en niet anders bedoelde en gefundeerde politieke streven van de CPN aanhangen en als lid van de partij openlijk bevorderen, ook al

zou hij dan voor zich persoonlijk deze ideologie (in alle opzichten) niet voor zijn rekening behoeven te nemen? Indien de CPN, uit welbegrepen opportunisme, zulk een geestelijke boedelscheiding al voor de eigen rekening laat van haar Christelijke leden — zolang deze wel te verstaan zich van iedere bestrijding van haar athïstische en historisch-materialistische grondslag beloven te onthouden! — moet een Christenmens van zijn kant daar dan intrappen en zich zulk een door het CPN hem toegestane beginselloosheid laten aanleunen? En moet een onderwijs-redactie als van het Trouw/kwartet, wanneer zij voorlichting gaat geven ter zake van al hetgeen wat niet verenigbaar is met het karakter van een **Christelijke** positiebepaling, er — natuurlijk: vragenderwijs — aan mee helpen om ons dit zand in de ogen te laten strooien, in plaats van haar lezers op te wekken zich nu toch eindelijk de ogen eens **uit te wrijven**? Ik erken, dat ik mij bij het lezen van dergelijke artikelen voor raadselen gesteld zie. Want Trouw weet bij andere gelegenheden wel anders en ook

beter. Hoe ~~dit~~ alles moge zijn, concluderend ben ik van mening, dat men in ieder geval dankbaar moet zijn, dat er nog schoolbesturen zijn die beter doorzien wat zich al dan niet binnen het kader van het door hen voorgestane Christelijke onderwijs laat verenigen, met name ook op het zo gewichtige punt van het godsdienstonderwijs en die daaruit ook de conclusies durven te trekken. Deze besturen verdienen naar mijn overtuiging eerder de steun dan de ondermijning van hun beleid van de zijde dergenen, die het — ongetwijfeld niet eenvoudig te handhaven, maar niettemin niet gemakkelijk in zijn belang te overschatten — Christelijk karakter van het onderwijs nog ter harte gaat.”

☆☆☆

Deze woorden zeggen precies waar het in deze om gaat. Ik hoef er niets aan toe te voegen.

Literatuur en beeldende kunst in de christelijke traditie

In het eerste, inleidende deel van mijn artikel (Opbouw 19 april jl.) heb ik gesteld dat literatuur en beeldende kunst met name in de gereformeerde traditie stiefmoederlijk bedeelde interessesferen zijn geweest. Daarbij ging het mij vooral om de situatie van vandaag, die ik gevaarlijk vind omdat het protest tegen de degeneratieverschijnselen in de hedendaagse literatuur en kunst niet voldoende christelijk is, vaak op eenzijdige wijze plaats vindt en omdat er nauwelijks positieve tendenzen worden opgespoord, laat staan tegenover gesteld worden. Met begrip voor de verontrusting heb ik toch gemeend, dat een ontvankelijkheid, een naar de wereld toe gerichte openheid verdedigd moest worden in het geloofsvertrouwen dat Christus Heer is van héél de schepping, hetgeen impliceert dat al datgene dat tegen Zijn verordeningen ingaat nooit het laatste woord kan hebben. (Vgl. Hebr. 2:8 en 1 Cor. 5:12, 13.)

Dit fundamentele vertrouwen is geen lakse onverschilligheid of zelfs maar kritiekloze aanvaarding van de tijdgeest — laat ik het hierbij nogmaals onderstrepen — maar is een mogelijkheid om ons te verlossen van verkramptheid en on-christelijke angst. Deze openheid is een eerste vereiste wanneer men in de (ongelovige) naaste wil beluisteren wat hem innerlijk beweegt en wat hem dwars zit, kortom wanneer men de naaste wil nemen zoals hij zich geeft en niet zoals wij vinden dat hij zich zou moeten geven! Ik meen oprecht dat men als christen zowel vreugdevoller als strijdbaarder zou moeten zijn dan alleen maar verontrust, want daarmee wint men geen mensen voor het Evangelie. Onze roeping gaat dieper en reikt ook verder, ook wanneer wij literatuur en beeldende kunst beoordelen.

De vier typering van literatuur- en kunsttradities (Opbouw 26 april jl.) waren bedoeld als een demonstratie van deze openheid. Ik heb ze overgenomen omdat zij m.i. zeer treffend de culturele drijfveren in bepaalde perioden van de geschiedenis aangeven. Daarbij bleek dat de belangstelling voor de literatuur en de kunst steeds groeide, maar dat deze ontwikkeling tevens de autonomie van de kunst met zich mee bracht.

Mijn benadering zou echter te willekeurig blijven wanneer niet ook vanuit de christelijke traditie en vanuit de cultuurgeschiedenis van het christendom een poging werd gewaagd om een aantal kerngedachten betreffende ons onderwerp door te geven. Na een aantal — uiteraard subjectief gekleurde — karakterisering van Calvin, A. Kuyper, Calvin Seerveld en H. R. Rookmaaker tot besluit een bescheiden begin van een schriftuurlijke fundering op grond van een aantal bijbelse richtlijnen.

Calvin

Calvin heeft de beeldende kunst en de literatuur niet genegeerd, maar een systematische verhandeling heeft hij er niet over geschreven. Léon Wencelius heeft in zijn „L'Esthétique de Calvin” (Parijs 1937) Calvin's uitspraken over kunst en literatuur gerangschikt, maar het is m.i. voorbarig om van een aesthetica te spreken. Ten eerste omdat Calvin's uitspraken over literatuur en kunst verspreid zijn over zijn gehele oeuvre, de Institutie, de Schriftcommentaren, preken en brieven, maar ook zijn concrete hervormingsbeleid en pastorale adviezen. Verder omdat deze uitspraken niet los te zien zijn van zijn uitspraken over de muziek, het toneel, de dans, de kleding en de zondagsrust. Tenslotte omdat eerst in de 18e eeuw Baumgarten zijn aesthetica als een op zichzelf staande discipline voor alle kunstvormen opstelt. Maar ook al heeft Calvin zelf geen aesthetica geschreven, zijn uitspraken zijn belangrijk genoeg om er notitie

van te nemen.

Men moet een scherp onderscheid maken tussen de schoonheid in de kunst, de schoonheid in de natuur en de geestelijke, goddelijke schoonheid. Uit het werk van Wencelius, maar ook uit de brochure van S. Anema daarover, zou men geneigd zijn op te maken dat het Calvin in de literatuur en de kunst om de schoonheid te doen is; hetgeen onjuist is. Calvin onderscheidt tussen de uitwendige, zichtbare schoonheid (pulchritudo) en de onstoffelijke, geestelijke schoonheid (decus). Deze laatste verbindt hij met Gods eer (gloria) en heerlijkheid (splendor). Wanneer de mens persoonlijk in verbinding komt met God, door innerlijke verlichting van de Heilige Geest, dan aanschouwt hij als het ware in verheerlijkte bewondering het goddelijke licht dat in het menselijk hart schijnt, hoewel dat licht strikt genomen onzichtbaar is.

Wat de goddelijke schoonheid precies is kunnen wij slechts vermoeden uit de zwakke afstraling daarvan in de schepping, de oogverblindende straling van de zon, de verscheidenheid en rijkdom van Gods scheppingsplan, maar bij uitstek in Jezus Christus. Alleen inwendig, geestelijk, door de gave van het geloof kan de mens deelhebben aan deze goddelijke schoonheid. Het aardse kan echter niet tot dit goddelijk niveau worden opgeheven. Calvin legt zo sterk het accent op Gods genade dat er een onoverbrugbare kloof gaapt tussen de menselijke strevingen en Gods heerlijkheid. Enkele typering kunnen dit verduidelijken.

De schoonheid van de vrouw is volgens Calvin haar kuisheid, zachtheid, geduld en toewijding. De mens als „kroon der schepping” overtreft de schoonheid van de schepping. David en Salomo worden schoon genoemd omdat zij voorafschaduwingen zijn van Christus. Christus is niet op aardse, uiterlijke wijze schoon, maar de wereld is schoon door Hem. De schoonheid van Israël blijkt uit het feit dat God voortdurend bij Zijn volk aanwezig is. De schoonheid van de kerk is niet

haar architectuur, maar het feit dat zij uitdrukking is van de eenheid van hen die in Christus geloven.

Uit deze voorbeelden blijkt dat schoonheid in wezen openbaring van goddelijkheid inhoudt: daar waar God is, is schoonheid.

Wanneer de mens aan deze schoonheid deel heeft door de genade van het geloof, ontstaat er een harmonie in de samenstellende delen van de menselijke persoonlijkheid: inwendige vrede, innerlijke harmonie. Deze ware schoonheid bestaat uit helderheid, maatgevoel en volmaaktheid. Zij worden ook in de schepping aangetroffen, met name in Gods ordening daarin.

Wij kunnen dus zeggen dat de mens schoon is, naarmate hij beantwoordt aan Gods scheppingsplan, naarmate hij zich dus steeds weer bekeert tot en heroriënteert op God.

Nu blijkt de kloof waarover ik zojuist sprak pas goed, want volgens Calvin is de mens door de zondeval zijn oriëntatievermogen en gevoel voor proporties kwijtgeraakt. Doordat de scheppingsrelatie met God is verbroken ontstaat er een abnormale verhouding, een wanverhouding. Er ontstaat nu een schijnbare schoonheid, die door de mensen die de band met God hebben losgelaten gecultiveerd, veruiterlijkt en verzelfstandigd wordt. IJdelheid tiert hier welig. Satan gebruikt deze veruiterlijkte schoonheid om de mensen door verleiding en afgoderij naar zich toe te trekken. Daarom gaat het Calvin ook niet om de schoonheid in een kunstwerk, maar hij vraagt zich af of het een kunstwerk is dat aan de duivel of aan Gods eer is gewijd; het gaat hem niet om de schoonheid zelf, maar alleen in zoverre hij daarin Gods heerlijkheid kan ontdekken.

Wanneer de kunst zichzelf een waarde toekent die onafhankelijk van God is, of pretendeert eeuwigheidswaarde te bezitten, verwijdt zij zich van God.

Calvin spreekt in dit verband van de Griekse kunst die op afgodieren is uitgelopen. Dit geldt dus ook in het algemeen voor de kunst die God niet kent, laat

staan zou willen gehoorzamen. De enige bestaansgrond van de zichtbare, uiterlijke schoonheid mag dan ook slechts de heenwijzing zijn naar de onzichtbare en geestelijke schoonheid, mag slechts de eeuwige werkelijkheid symboliseren. Maar als de ware schoonheid niet in de aanschouwing bestaat, zelfs niet mag bestaan, maar alleen voorbereiding mag zijn voor de geloofsverbondenheid met God, dan is m.i. de zichtbare schoonheid gedoemd te verdampen. De natuur vindt niet zozeer zijn vervulling in de bovennatuur, maar lost daar bij Calvin in op. In ieder geval kan men niet lichtvaardig stellen dat Calvin's aesthetica een verband legt tussen Gods eer en de schoonheid, want dat is alleen mogelijk zonder de historische zondeval.

Het feit dat Calvin spreekt over een schijn-schoonheid en scherp onderscheidt tussen de zichtbare, uitwendige en onzichtbare geestelijke schoonheid vanwege de zondeval, vindt m.i. zijn oorsprong in Calvin's afhankelijkheid van Plato op dit punt. Plato stelde dat de schoonheid van de dingen kon bestaan doordat zij deel hadden aan de onvergankelijke, geestelijke idee van de schoonheid. Deze onstoffelijke schoonheid is goddelijk, eenvormig, zuiver en onvermengd — het zijn haast woordelijk dezelfde kenmerken die wij bij Calvin aantreffen — en kan alleen in mystieke contemplatie aanschouwd worden. Ook bij Plato treffen wij de gedachte aan dat het verlangen naar de ware schoonheid wordt verlaagd tot een roes van zinnelijk genot, maar dit gevaar wordt door het redelijke verstand, dat de gevoelens stuurt en in toom houdt ondervangen. Anders echter dan bij Plato worden wij bij Calvin niet door het verstand, maar door het geloof naar de waarachtige schoonheid geleid. Wij zullen echter zien dat evenals bij Plato de kunst zich slechts bezigheid met de afbeelding van de uiterlijke vormen, bij Calvin de kunst tot het rijk van de natuur behoort. En omdat de kunst in zichzelf geen heilswaarde toegekend kan worden, behoort zij zich ook strikt tot het natuurlijke en tot datgene wat met de ogen gezien wordt te beperken. Van een band tussen religie en kunst, zoals in de R.K. opvatting, waarbij de kunst een opvoedende taak had t.a.v. de heilswaarden, wil Calvin niets weten. Hij spreekt zich zelfs nergens uit over het doel van de kunst, maar stelt alleen vast dat zij een natuurlijke gave is van God, gelijkelijk geschonken aan gelovigen en niet-gelovigen. Wij komen hier in ander verband nog op terug.

De muziek

Calvin onderscheidt tussen de beeldende kunst (schilder- en beeldhouwkunst) die géén taak heeft in de eredienst en de muziek die dat wél heeft. De muziek is volgens Calvin namelijk wel degelijk in staat om een verbinding tussen God en mens tot stand te brengen. Het initiatief ligt alleen — zoals eigenlijk steeds het geval is — bij God, de mens antwoordt. Als Gods stralingskracht de mens bereikt — dat is een gunstbewijs — dan wordt de mens vrolijk en gaat hij

zingen. De gelovige mens gaat psalmzingen, omdat hij ontvlamd wordt door ware vroomheid en Gods genade beantwoordt met gezangen van dankbaarheid. De mens handelt dan op dezelfde wijze als de engelen.

Reeds voor de psalmen van David geldt dat de oorsprong van de muziek in de Heilige Geest ligt. Die de gelovigen bezielt tot het zingen van psalmen die God en Zijn schepping bejubelen. Het doel van de muziek is God te verheerlijken en de mens te verheffen.

Voor Calvijn heeft het zingen van Psalmen enorme kracht. De gelovigen zouden vervolgingen kunnen weerstaan omdat het lied de religieuze gloed in de martelaar ontsteekt. Het lied bouwt de kerk, verenigt de gelovigen die deel uitmaken van het lichaam van Christus.

Maar ondanks zijn gloedvolle ijver voor de nieuwe psalmberijmingen van Clement Marot en de muziek van Loys Bourgeois, schermft Calvijn de muziek af tegen afgoderij. Wij danken het weliswaar aan Calvijn dat de psalmen niet meer in het latijn, maar in onze volkstaal worden gezongen, omdat z.i. de gemeente eerst gesticht wordt wanneer zij begrijpt wat er wordt gezongen. Dat geldt trouwens ook voor het gebed. Maar instrumentale begeleiding moest vervallen omdat dit bijkomstige en on-geestelijke schoonheid opleverde. Het orgel moest uit de kerken verdwijnen omdat het gevaar bestond dat de organist zichzelf teveel eer zou gaan toekennen. Het vierstemmig koorgezag was voor Calvijn onbestaanbaar, omdat dit afbreuk zou doen aan het algemene priesterschap aller gelovigen!

C. P. PLOOY - EDE

Over Van Ruler

IV. Het „messiaans intermezzo”

Dat de schepping er niet is om de verlossing (Barth), maar omgekeerd de verlossing er is om de schepping, — daar zit, zo zagen we, voor Van Ruler heel wat aan vast. Met name, dat de zonde er bij gekomen is en daarom ook de genade, — de val en daarom ook de verlossing. We keren via een omweg, het intermezzo, van de verlossing, weer bij de schepping, zij het door de vernieuwing heen, terug.

Dit is ook de achtergrond van zijn overtuiging, dat Christus eenmaal niet alleen het koningschap aan God de Vader zal overdragen (1 Cor. 15:24), maar ook zijn menselijke natuur weer zal afleggen, waarna Hij ingaat tot het wezen van de drie-enige God, opdat God zij alles in allen. De messianiteit van Jezus stempelt de huidige historie tot een messiaans geleide geschiedenis, maar loopt dan ook met deze geschiedenis ten einde in de voleinding, — als alles voluit goddelijk, heerlijk, majesteitelijk wordt.

„De hoogste daad, welke de Messias doet is deze, dat Hij ophoudt Messias te zijn, het koninkrijk, dat Hem verordineerd was, Lc. 22:29, aan de Vader overgeeft, 1 Cor. 15:29, opdat er niets instaat tussen God en de naakte existentie der dingen.” (Religie en Politiek, p. 139)

Van Ruler spreekt hier graag van: het messiaanse intermezzo. Hij heeft zelfs toegegeven, dat met name hier een nogal speculatief element in zijn theologie zit. Maar hij vindt dat eer een voordeel dan een bezwaar. Het hoort tot het spelkarakter van de theologie. (Zie „In gesprek met v. R.” p. 62) Zowel Berkouwer als Velema hebben deze gedachte sterk bestreden. En, uiteraard, Berkhof. Zie zijn bijdrage in „Woord en wereld” (opgedragen aan prof.

Miskotte bij zijn afscheid) over „Schepping en voleinding”. Allen verwijzen dan naar de doxologie voor Hem die op de troon gezeten is en het Lam! Openb. 5:12, 13 en 22:1, 3, het geslachte Lam, dat als een lamp de Stad Gods verlichte, Openb. 21:23.

Toch kan men m.i. deze doxologie niet christocentrisch noemen, ze is geheel en al theocentrisch, naar de eigen wil van Christus, die het als zijn werk ziet ons tot de Vader te leiden. En dat middelaarswerk is voltooid, wanneer straks God zal zijn alles in allen. Dan is er in zoverre „niets” meer tussen God en naakte existentie. Maar een andere vraag is of Van Ruler toch niet te ver gaat met zijn gedachte, dat dan Christus zelf, het Lam, er ook niet meer zal zijn. Neen, niet meer „tussen” God en ons, maar toch wel in de troon van God!

Houden we dan op het standpunt van Van Ruler Christus straks alleen als „monument” over? heeft dr. Okke Jager eens gevraagd. Een vraag die dacht ik zin heeft.

Heeft Van Ruler gelijk, als hij over de Vleeswording spreekt als over een „noodmaatregel” om een verloren mensheid te redden?

Of is het gelijk aan de zijde van vele theologen van onze tijd, die de „kosmische betekenis van Christus” heel sterk pomen, op grond van Hebr. 1, Ef. 1 en Col. 1, en heeft prof. A. G. Honig gelijk, als hij in zijn inaugurele zegt: „Christus is ook de kroon der schepping, de nieuwe mens, waarop de schepping had gewacht van het begin en de laatste Adam is de oorspronkelijke, bedoeld en geïmpliceerd in de schepping van de eerste?” (Zie zijn: De kosmische betekenis van Christus, p. 40, 41)

Zouden we dan toch weer niet vervallen tot wat Prenter genoemd heeft: scheppingsdocetisme? D.w.z. dat heel de geschiedenis van de eerste Adam op ons dan toch de indruk gaat maken van een schijnvertoning? En gaat de geschiedenis in al haar ernst en met al haar verantwoordelijkheden niet helemaal de mist in?

En dat was het nu waar Van Ruler zich met alle kracht tegen heeft willen verweren. We willen het hem zelf in een wat breed citaat uit zijn verklaring van de

Kerknieuws

Beroepen te Culemborg, Zwartsluis, Urk en Langerak: Kand. H. A. Strating te Emmeloord.

Afscheid ds H. Schuurman — Op zondag 13 oktober jl. nam ds H. Schuurman afscheid van de gemeente te Neede en van die te Aalten/Winterswijk. Hij bediende daarbij het Woord met 1 Thess. 5:23 en 24. Na de avonddienst te Aalten werden de vertrekkende predikant en zijn vrouw toegesproken door br Bakker namens de regio Arnhem, br Vreeman namens de Chr. Gereformeerde

Apostolische Geloofsbelijdenis laten zeggen:

„Het is kenmerkend en wezenlijk voor het christelijke, dat de waarheid en het heil historische realiteiten zijn, dat „het” volbracht is, dat we het in de rug hebben, dat we er uit kunnen leven. We leven niet puur naar de waarheid en het heil toe, we leven vanuit de volheid ervan, zoals deze verschenen is in de geschiedenis. Wie aan de heilsfeiten wrijft, zit te wrikken aan de specifiek christelijke manier van in de wereld zijn. Het is voor het christelijke geloof natuurlijk niet zo'n pretje om zo vastgeprikt te zitten op historische feiten. Men kan gemakkelijker in het reine komen met de gedachte, dat het een boodschap bevat of een idee of ideaal uitdrukt of van een verwachting leeft. Maar het wortelt nu eenmaal in historische feiten.

Alle mensen van de historische critiek zitten daar omheen te snuffelen. Is hier ooit enige zekerheid te krijgen? Stuit het ons niet tegen de borst, dat het heil helemaal buiten ons om tot stand is gebracht? Is het historische niet de grote drawback, de grote hindernis voor het christendom? — al deze bezwaren wil ik graag erkennen, maar ik maak op één lichtzijde opmerkzaam: door uit te gaan van de heilsfeiten komen we met beide benen op de grond van de historische werkelijkheid. Dat maakt ons ook innerlijk rijp en bereid voor de hele historische werkelijkheid. Het begrip geschiedenis, wereldgeschiedenis, is dan ook een specifiek christelijk begrip. Het is eigenlijk alleen vanuit het begrip heilsfeit goed vast te houden. — En met het begrip geschiedenis staat en valt weer het begrip humaniteit: de mens is alleen mens, wanneer hij een in vrijheid handelend wezen is in de samenhang van de onomkeerbare eenheid en doelgerichtheid van het historische proces”. („Ik geloof”, p. 74, 75)

En daarmee zijn we dan tegelijk bij het onderwerp van ons volgende artikel: Van Rulers visie op de mens.

Kerk te Aalten, de heer Luiten namens het gemeentebestuur te Aalten, br Postema namens kerkeraad en gemeente en ds O. Mooiweer te Enschede-Noord, die in de vakantietijd als konsulent zal optreden.

Op zondag 27 oktober a.s. hoopt ds Schuurman intree te doen in de kerk te Heemstede en in die te Lisse.

Arnhem — De Raad van de kerk te Arnhem ontving een schrijven van de Raad van de Chr. Geref. kerk ter plaatse, waarin positief wordt gereageerd op een verzoek tot samenspreking. Men hoop in de komende winter elkaar weer te ontmoeten om over de huidige mogelijk- en moeilijkheden in de ambtsdienst te spreken. Om tot dit gesprek te komen zullen eerst enkele afgevaardigden van beide kerkeraden de problematiek bespreken om zo een eventuele voltallige vergadering voor te bereiden.

Rectificatie — In het berichtje over de beroepbaarstelling van kandidaat H. A. Strating vorige week werd abusievelijk vermeld: 'in de Nederlandse Geref. Kerken'. Dit had moeten zijn: 'in de Geref. Kerken Vrijg. (buiten verband)'.

Soemba-Borneo (62)

Na het officieel ingebruiknemen van Parai Puluhamu op 14 mei jl. heeft de kerkvergadering (synode) plaatsgevonden. Een belangrijk agendapunt was de aanstelling van goeroe's en de aanwijzing van de standplaatsen voor hen.

Een vijftal broeders, die enkele jaren lang de opleiding volgden, is nu in dienst van de kerken gesteld en daarmee is het aantal dienstdoende goeroe's op 18 gekomen. Verder zijn er nog 3 hulpgoeroe's.

Hun taak is in een aanstellingsbrief neergelegd: het verkondigen van het evangelie aan de heidenen. Verder mogen zij hulpdiensten verlenen aan de gemeenten, waar zij wonen. Zij beloven hun krachten ten volle in te zetten voor de evangelieverkondiging en alle andere middelen om (eigen) inkomsten te verwerven na te laten. Door het stellen van een handtekening hebben ze die opdracht aangevaard. De kerken zullen in hun levensonderhoud voorzien door maandelijks een salaris van Rp. 2500 te betalen. Voor gehuwden zal Rp. 1000 extra gelden, plus Rp. 500 per kind (maximaal voor 4 kinderen). Een goeroe met gezin kan dus maximaal Rp. 5500 per maand ontvangen, d.i. in Nederlandse munt uitgedrukt ± f 37,50. Zo'n vergelijking zegt ons eigenlijk niet veel. Wel betekent dit voor de kerkekas per jaar een uitgave van ca. Rp. 900.000, d.i. ruim f 6000,— En dit is een deel van de steun, die we onze Soembanese broeders verlenen kunnen.

Ter synode is ook gesproken over de predikantstractementen, doch daarover werden geen besluiten genomen. De bedoeling is, dat deze voor een groot gedeelte door de Soembanese kerken zelf worden gedragen. Dat vergt echter nog al wat moeite. Daarover echter een andere keer.

Het gironummer van de zendingscommissie van de Geref. Kerk van Den Haag-ZW is 1768194.

Beverwijk — In het „jaarboekje” onzer kerken staat het telefoonnummer en het gironummer van ds L. E. Oosterhoff verkeerd vermeld. Gelieve als volgt te wijzigen: tel.nr. 02510-25066, gironr. 384196 t.g.v. ds L. E. Oosterhoff, Lijsterbeslaan 42, Beverwijk.

Nieuws uit breder kring

Konferentie medische ethiek

Voor de door de Gereformeerde Bond en de Hervormde Bond voor Inwendige Zending op G.G. georganiseerde konferentie over medische ethiek is het volgende programma vastgesteld. De opening vindt plaats om tien uur, waarna prof. dr G. A. Lindeboom, hoogleraar aan de V.U., een lezing houdt over: „Wat is medische ethiek?”. Over dit onderwerp wordt in groepen gediskussieerd. Na de lunch is er een forumdiskussie, met medewerking van mevr. M. M. Plomp-van Harmelen, chirurg; de heer K. F. Gunning, arts; prof. dr W. H. Velema, prof. dr G. A. Lindeboom en zr. A. de Gier.

Rond 4.00 uur zal de konferentie worden gesloten. De konferentie vindt plaats op 9 november 1974 in „De Blijde Wereld” te Lunteren en kost f 15,— per persoon.

Alle deelnemers ontvangen van tevoren instruktie materiaal voor deze konferentie, geschreven door prof. Velema en prof. Lindeboom. Hoewel het aantal aanmeldingen al zeer groot is, is het mogelijk zich op te geven tot uiterlijk 1 november bij het bureau van de I.Z.B., Joh. van Oldenbarneveltlaan 10, Amersfoort. Tel. 03490-11949.

Ds E. van Dalen — Ds E. van Dalen te Steenwijk, legerpredikant in lang verband, heeft zich aan het verband der Chr. Geref. kerken onttrokken en zich gevoegd bij het verband van de Gereformeerde kerken (syn.).

Zaak-Wiersinga opnieuw in Geref. synode?

— 64 kerkeraden en 154 partikulieren hebben adhaesie betuigd met de open brief van het Confessioneel Gereformeerd Beraad (CGB), waarin verontrusting is uitgesproken over de in juni genomen besluiten in deze zaak. Negen kerkeraden hebben hun instemming met het synodebesluit betuigd. Acht kerkeraden vragen revisie evenals ook het C.G.B. in een tweede brief.

Gezien deze reacties stelde de synode een commissie ad hoc in, die haar in de novemberzitting zal moeten adviseren of zij de zaak-Wiersinga opnieuw zal moeten behandelen. In het rapport van deze commissie zullen dan ook verwerkt worden de correspondentie en de gesprekken, die er sinds juni geweest zijn tussen het synodemoderamen en dr Wiersinga.

Sola Scriptura

Op de openbare vergadering van woensdag 23 okt. a.s. van Sola Scriptura, het Utrechtse dispuut van de CSFR, hoopt D.V. dr W. Balke een lezing te houden. De titel van de lezing is „Calvijn over Gods wereld”, met als ondertitel „Calvijns en calvinistische maatschappijvisie”.

De vergadering, die aanvangt om 19.30 uur, zal gehouden worden in Cunera, Nieuwe Gracht 32 in Utrecht. Belangstellenden zijn van harte welkom!

Met dank aan God berichten wij U de geboorte van

Johannes Christiaan

A. A. Los
N. Los-Laros
Maarten

Eindhoven, 6 oktober 1974
Bonifaciuslaan 48

URK

Chr. School voor M.A.V.O.

De Noord 10

Het bestuur van de Vereniging „Rehoboth” vraagt per 1 januari 1975 of eerder een

leraar of lerares ENGELS

voor een volledige taak.

Zij die het Christelijk onderwijs uit overtuiging dienen kunnen voor inlichtingen en sollicitaties zich wenden tot de directeur J. W. van der Sloot, Waaiershoek 39. Tel. 05277-1237 (school) — 1205 (huis) — 2218 (adj. dir.).

Voor al uw

handels- en familie drukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Slotlaan 220 - Zeist

PROT. INTERKERKELIJKE STICHTING BEJAARDENZORG ALBLASSERWAARD-OOST

Het bestuur van de stichting wil gaarne in contact komen met gegadigden voor de functie van

**directeur/
directrice**

voor het in aanbouw zijnde verzorgings-
tehuis te AMEIDE.

Deze functionaris, die belijdend lid dient te zijn van een der aangesloten kerken (hervormd, gereformeerd, gereformeerd vrijgemaakt, christelijk-gereformeerd), zal in nauwe samenwerking met het bestuur worden betrokken bij de inrichting van het tehuis, het opnemingsbeleid en de personeelsformatie.

nchb

Eigenhandig geschreven sollicitaties worden uiterlijk 14 dagen na verschijning van dit blad ingewacht bij de Secretaris van het bestuur, Molenstraat 29 te Ameide.

Het verzorgingstehuis is weliswaar gesitueerd in Ameide, doch heeft een regionale functie. Het tehuis wordt gebouwd voor 128 bewoners en zal ca. 1 juni 1975 gereed zijn.

Hij/zij zal de verantwoordelijkheid dragen voor het dagelijks beheer van het centrum.

De bedoelde functionaris moet beschikken over:

- belangstelling voor en bij voorkeur kennis van de bejaardenzorg; ervaring in deze sector strekt tot aanbeveling
- managerscapaciteiten voor een centrum van deze omvang
- administratief en financieel inzicht.

De salariering geschiedt conform de richtlijnen van de Stichting Landelijke Samenwerking Bejaardentehuizen-organisaties.

De 'Hulp bij de Bijbelstudie' over De brief van Jakobus is verschenen!

Het derde deeltje in de serie 'Hulp bij de Bijbelstudie', „De brief van Jakobus” van de hand van ds C. P. Plooy is verschenen.

Van het tweede deeltje over „De profeet Jona” van de hand van Prof. C. Veenhof zijn nog een aantal exemplaren te leveren.

Bestellingen dienen uitsluitend te geschieden op gironr. 575663 t.n.v. G. de Kruijff, Troelstralaan 252, Utrecht. De prijs is: per 1 ex. f 2,—; 5 ex. f 8,50; 10 ex. f 16,—; 20 ex. f 31,—; elke 10 meer f 15,—.

Redactieleden

Ds G. Janssen
Drs H. de Jong
D. W. L. Milo
Ds H. Smit
Drs H. E. S. Woldring

Adres van de Redactie

Postbus 7176
te Amsterdam.
Redactie-assistent
K. Muller

Advertenties en druk

Drukkerij
„Steenbergen”,
Slotlaan 220, Zeist.
Tel. 0 3404 - 12452

Abonnementsprijs:

f 22,50 per jaar
f 11,75 per halfjaar
f 6,15 per kwartaal
Buitenland: Europa
en zeepost f 30,—;
Luchtpost f 50,—

Geref. Persvereniging „Opbouw”

Abonnementenadministratie
Pasteursingel 29b,
Rotterdam-7
Tel. 010-153703
Giro 40 49 45